



Miltä kiusaaminen näyttää opettajan silmin?

19.5.2026 Katja Mäkelä, Jenna Ojapalo ja Anu Kajamies

Kiusaaminen ei aina kuulu kovana äänenä käytävällä tai näy tönäisynä välitunnilla. Usein se tapahtuu hiljaisesti katseiden, kuiskausten ja ulkopuolelle jättämisen kautta.

Vaikka koulukiusaamisen on todettu vähentyneen, opettajien arjesta se ei ole kadonnut, sillä opettajat ovat vastuullisessa avainroolissa turvallisten koulu yhteisöjen rakentamisessa. Pro gradu -tutkimuksessamme tarkastelimme ryhmähaastattelujen avulla, miten alakoulun opettajat määrittelevät kiusaamista ja millaisin keinoin he siihen puuttuvat. Tulokset piirtävät kuvan ilmiöstä, joka on samaan aikaan tuttu, mutta silti yllättävän vaikeasti havaittava ja ratkaistava. Jokainen tutkimukseemme osallistuneista 14 opettajasta oli havainnut kiusaamista uransa aikana, suurin osan viikoittain.

Piilossa ja monimuotoisena – kiusaamisen kasvot

Kiusaamisen määrittely ei ole yksiselitteistä, sillä ilmiö on monimuotoinen. Haastattelemamme opettajat tunnistavat fyysisen ja henkisen kiusaamisen lisäksi myös sosiaalisen sekä sosiaalisessa mediassa tapahtuvan kiusaamisen muodot. Kiusaamista määriteltiin toistuvana, tahallisenä fyysisenä tai psyykkisenä väkivaltana, jossa osapuolten välillä vallitsee vallan epätasapaino.

Erityisesti verkossa tapahtuva kiusaaminen koettiin haastavaksi: se jää helposti aikuisilta piiloon eikä jätä selkeitä jälkiä. Myös tilanteet, joita opettaja ei itse näe, ovat vaikeita tunnistaa ja käsitellä. Näissä tapauksissa tieto perustuu usein oppilaiden kertomuksiin, mikä lisää epävarmuutta tilanteissa toimimiseen.

Ennaltaehkäisy syntyy arjen pienistä teoista

Kiusaamisen ehkäisy ei ole vain yksittäisiä toimenpiteitä, vaan osa jokapäiväistä koulun arkea. Haasteista huolimatta opettajat tunnistivat myös toimivia keinoja. Keskeiseksi nousi luokan yhteisöllisyyden rakentaminen: ryhmäyttäminen, turvallinen ilmapiiri ja avoin vuorovaikutus koettiin merkityksellisiksi tekijöiksi.

Kiusaamisen ehkäisy ei ole pelkkää reagointia, vaan ennen kaikkea ennakoivaa työtä – pieniä, toistuvia tekoja, jotka vahvistavat yhteenkuuluvuuden tunnetta. Koulun tulee olla turvallinen oppimisympäristö, jossa opettajille uskaltaa kertoa vaikeitakin asioita.

Ratkaisut löytyvät yhdessä

Opettajien kokemuksissa korostui, että varmuus kiusaamistilanteiden käsittelyyn rakentuu pitkälti koulutyön arjessa. Kollegiaalinen tuki ja käytännön

tilanteista oppiminen ovat keskeisiä. Samaan aikaan moni koki, että opettajankoulutus antaa vain rajallisesti valmiuksia kohdata kiusaamista. Vastuu jää helposti yksittäiselle opettajalle, vaikka kiusaamisen vähentäminen edellyttäisi yhteisiä toimintatapoja ja jaettua vastuuta koko kouluyhteisössä. Opettajien kokemukset koulujen yhteisistä linjoista vaihtelivat: osassa kouluissa ne koettiin selkeiksi ja yhtenäisiksi, kun taas toisissa yhteisiin linjauksiin sitoutuminen oli puutteellista kiusaamisen erilaisen määrittelyn tai resurssien puutteen vuoksi.

Tutkimuksemme viesti on selkeä: kiusaamisen vähentämiseen tarvitaan jokaisen aikuisen panosta. Kiusaamisen tunnistaminen ja siihen reagoiminen vaativat aikaa, herkkyyttä ja yhteisiä käytäntöjä. Ennen kaikkea kiusaamistilanteiden ratkaiseminen vaatii kykyä nähdä myös se, mikä ei heti näy – ja rohkeutta toimia jo silloin.

Kirjoittajina luokanopettaja, KM Katja Mäkelä, KK Jenna Ojapalo & Turun yliopiston opettajankoulutuslaitoksen yliopistotutkija, KT Anu Kajamies

Lähteet

Mäkelä, K. & Ojapalo, J. (2026). *[Toive olis et jo siin kohtaa ku aletaan jättää ulkopuolelle niin jo sillon pystyttäis puuttumaan eikä vast ku kiusaamisest tulee fyysist](https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2026022616392)* Alakoulun opettajien kokemuksia kiusaamistilanteissa toimimisesta. (<https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2026022616392>) Pro gradu – tutkielma. Turun yliopisto, opettajankoulutuslaitos.

Opetushallitus. (2020). Kiusaamisen vastainen työ kouluissa ja oppilaitoksissa.

Salmivalli, C. (2024). Koulukiusaamisväkivalta. Ymmärrä kiusaamisilmiö ja puutu oikein. Santalahti-kustannus.

Valtonen, V., Ylisaukko-oja, S. & Kajamies, A. (2025). Oppilaiden oikeus opetukseen ja tukeen turvallisessa oppimisympäristössä. Teoksessa Lerkkanen, M.-K., Salmela-Aro, K. & Vauras, M. (toim.) Koulun resilienssi. (s. 89-111). Santalahti-kustannus.

Kuva: Suvi Harvisalo / Turun yliopisto

Categories: [kasvatustiede](#), [opettajankoulutus](#), [Opettajuus](#), [Tutkimus](#), [työelämä](#)

Share

